

Teacher Opinions On Stress Situations Caused By Inspections In Private Educational Institutions

Ecehan Mercan^{1,a,*}, Yüksel Gündüz^{1,b}

¹Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Samsun, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 07/12/2023

Accepted: 16/05/2024

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication.

Copyright © 2017 by Cumhuriyet University, Faculty of Education. All rights reserved.

ABSTRACT

Inspection is the monitoring and evaluation of an activity or process to ensure compliance with specific standards, adherence to rules and procedures, and effective management contributing to achieving goals. However, stress refers to an organism's physiological and psychological responses to adapt to its environment or situation. Teacher inspection stress is a type of stress associated with the inspection conducted in the teaching profession. The causes of teacher inspection stress are performance anxiety, increased expectations, and time pressure. These factors can elevate teacher stress levels, leading to job dissatisfaction, health issues, and a decline in teaching quality. In this context, this study has focused on the stress experienced by teachers during inspection in private educational institutions. The research is a qualitative study designed using a phenomenological pattern. The research gathered opinions from teachers working in particular education institutions. The participants consisted of 20 teachers selected through maximum diversity sampling. According to teachers' opinions, they were primarily inspected by school principals, parents, education coordinators, and founders in private educational institutions. The research revealed that teachers in these institutions experienced various types of inspection. Following teachers' opinions, inspection practices generated significant stress among them. The primary reasons for the stress induced by inspections were mostly unauthorized classroom entries. Teachers generally emphasized creating empathy, seeking individual opinions, objective observation, and maintaining a respectful approach to minimize stress in inspection practices.

Keywords: Inspection, stress, teacher, teacher's inspection, teacher stress

Özel Öğretim Örgütlerindeki Denetimlerin Yarattığı Stres Durumlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Bilgi

*Sorumlu yazar

Süreç

Gelis: 07/12/2023

Kabul: 16/05/2024

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

ÖZ

Denetim, bir faaliyetin veya sürecin belirli standartlara uygun olarak yürütüldüğünün, kurallara ve prosedürlere uyulduğunun ve hedeflere ulaşılmasına yardımcı olacak şekilde etkin bir şekilde yönetildiğinin izlenmesi ve değerlendirilmesidir. Stres ise, bir organizmanın içinde bulunduğu ortama veya duruma uyum sağlamak için verdiği fizyolojik ve psikolojik tepkilerdir. Öğretmen denetim stresi, öğretmenlerin mesleklerinde yapılan denetimlerle ilişkili olarak ortaya çıkan bir stres türüdür. Öğretmen denetim stresinin nedenleri arasında performans kaygısı, artan beklentiler, öğretmen-öğrenci ilişkisi ve zaman baskısı yer alır. Bu faktörler, öğretmenlerde stresi artırabilir ve iş memnuniyetsizliği, sağlık sorunları ve öğretim kalitesinde düşüş gibi sonuçlara yol açabilir. Bu bağlamda araştırma, özel öğretim kurumlarındaki öğretmenlerin denetimler esnasında yaşadıkları stres üzerinde yoğunlaşmıştır. Araştırmada, özel öğretim kurumlarındaki öğretmenlerin görüşleri alınmıştır. Nitel bir çalışma olan araştırmanın çalışma grubunu, özel eğitim kurumlarında görev yapan ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilen 20 öğretmen oluşturmaktadır. Öğretmenlerin verdiği görüşlere göre, özel öğretim kurumlarındaki öğretmenleri çoğunlukla okul müdürlerinin, müdür yardımcılarının, velilerin, eğitim koordinatörlerinin ve kurucu müdürlerinin denetlediği saptanmıştır. Öğretmenlerin bu kurumlarda değişik denetim türleri ile denetlendiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin verdiği görüşlere göre, denetim uygulamaları öğretmenlerde oldukça fazla stres yaratmaktadır. Denetimlerin stres yaratmasının nedenleri arasında çoğunlukla denetçilerin derslere izinsiz girmesi yer almaktadır. Öğretmenlerin denetim uygulamalarında yaşadıkları stresi en aza indirmeye yönelik görüşlerinde ise genel olarak empati kurulması, bireysel geri bildirim alınması, objektif gözlem yapılması ve saygılı olunması önerileri öne çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Denetim, stres, öğretmen, öğretmen denetimi, öğretmen stresi

^a ecehanmercان@gmail.com

^b <https://orcid.org/0000-0001-7432-1809>

^a yukselgunduz0735@gmail.com

^b <https://orcid.org/0000-0002-4710-8444>

How to Cite: Mercan, E. & Gündüz, Y. (2024). Özel öğretim örgütlerindeki denetimlerin yarattığı stres durumlarına ilişkin öğretmen görüşleri. Cumhuriyet International Journal of Education, 13(3):629-640

Giriş

Toplumun karşı karşıya kaldığı bir sorun olarak ön plana çıkan stres, neredeyse günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Stres, insanların yaşamlarını, davranışlarını, iş performanslarını ve iş arkadaşlarıyla olan iletişimlerini şekillendiren bir olgu olarak ortaya çıkar (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2003). Stres terimi, köken olarak Latince "*stringere*" kelimesinden gelir ve anlamı ise "*çekip germektir*" (Yılmaz, 2019). Strese yönelik birçok teorik yaklaşım mevcut olup, bu yaklaşımlar, stres teriminin nasıl kullanıldığını etkiler (Khoza ve Milner, 2008). Nelson ve Quick'e (2006) göre stres, kişinin bir durum veya olayla karşılaştığında çatışmak veya kaçınmak için bilinçsiz olarak gerçekleştirdiği bir hazırlık durumunu ifade eder. Ayrıca stres, stresli olayların bir sonucu olarak, olumsuz anlamda psikolojik, fiziksel, davranışsal veya örgütsel sonuçlara atıfta bulunur. Stres, aynı zamanda pozitif stres, negatif stres ve normal stres olarak da üçe ayrılmaktadır. Eustress olarak adlandırılan pozitif (iyi) stres, fırsatları ve meydan okumaları içerirken, sıkıntı olarak bilinen negatif (kötü) stres, öfke, endişe ve hayal kırıklığı gibi rahatsızlık veren duyguları içerir (Olivier ve Venter, 2003). Bir bireyin fizyolojik ve psikolojik tepkilerini, çevresinden ve çalışma koşullarından kaynaklanan etkilerle ortaya çıkan bir durum ise normal stres olarak adlandırılır. Bu durum, kişinin kendisine ve dış çevresine yönelik tepkilerini içerir. Stresin daha iyi anlaşılabilmesi için, bu tepkinin diğer kavramlarla ilişkisinin incelenmesi önemlidir (Eren, 2008). Bu, stres kavramının daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayabilir. Stresle ilişkilendirilen terimler arasında endişe, engelleme ve çatışma bulunmaktadır. Endişe, bireyin karşılaştığı potansiyel tehlikelere dair belirsizlik hissetmesini ifade eder. Stres, bu endişeyi içermektedir. Engelleme ise bireyin hedeflerine ulaşmak için başladığı eylemlerin herhangi bir nedenle durdurulması sonucunda ortaya çıkan psikolojik tepkiyi ifade eder. Engelleme, stresin sadece bir yönünü temsil eder. Çatışma ise bireyin seçenekleri arasında karar verme mekanizmasının bozulması durumunu ifade eder. Stres, çatışmanın bir sonucu olarak ortaya çıkar (Bilgili ve Tekin, 2019; Kirel, 2013; Özkalp, 2013). Kısacası, endişe, engelleme ve çatışma durumları doğrudan stresi tetikleyebilir. Stres ve duygu arasındaki bağlantıları ve stresin her zaman olumsuz bir kavram olmadığını anlamak önemlidir. Stresin olumsuz etkileri olabildiği gibi, iş performansını artırma ve motivasyonu sürdürme gibi olumlu etkileri de olmaktadır (Perryman, 2007).

Stres birçok meslek alanında görülmektedir. Bunlardan biri de öğretmenlik mesleğidir. Sürekli değişen eğitim politikaları, uygulama sırasında ortaya çıkan güçlükler, fiziki koşullardaki eksiklikler ve yaşanan olumsuz koşullar gibi bir dizi nedenler (Ünal, 1999) öğretmenler üzerinde büyük bir stres yaratmaktadır. Öğretmen stresi, öğretmenlerin meslekleriyle ilişkilendirdikleri deneyimler sonucunda yaşadıkları hoş olmayan duyguları içeren bir durumdur, bu duygular arasında öfke, gerginlik, hayal kırıklığı, kaygı, depresyon ve sinirlilik yer almaktadır (Moomaw ve Pearson, 2005).

Öğretmen stresi, öğretmenlerin mesleki görevleriyle ilgili zorluklar, zaman baskısı, yüksek beklentiler ve sürekli değişen eğitim politikaları gibi faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Öğretmenler, profesyonel hayatlarında birçok sorumlulukla karşı karşıya kalır. Bunlara; ders planlama, öğrenci değerlendirmeleri, veli iletişimi, sınıf yönetimi ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına yanıt verme gibi örnekler verilebilir. Bu sorumluluklar, öğretmenlerin zamanlarını etkili bir şekilde yönetmelerini zorlaştırır ve iş-yaşam dengesini olumsuz etkileyebilir (Herman ve Reinke, 2014). Öğretmen stresinin bir diğer önemli sebebi de yüksek beklentilerdir. Hem toplum hem de öğrenci velileri genellikle öğretmenlerden mükemmeliyeti bekler. Bu beklentiler, öğretmenlerin üzerinde ağır bir yük oluşturabilir ve stresi artırabilir (Kyriacou, 1987). Özellikle, özel eğitim kurumlarındaki mükemmeliyetçi anlayış ve bu yöndeki denetim öğretmenlerdeki stresi artırabilir. Ancak, denetim örgütü ve personelin gelişmesi açısından önemli bir etkinlik olarak görülür.

Denetim, bir örgütün veya bir sürecin, belirlenen standartlara, kurallara ve yönetmeliklere uygun olarak işlediğini kontrol etme sürecidir. Genel olarak, denetim işlemi, bir örgütün faaliyetlerini, kaynaklarını, süreçlerini ve sonuçlarını değerlendirmek ve izlemek amacıyla gerçekleştirilir. Denetimler, okulların gelişimine katkıda bulunarak daha iyi bir eğitim ortamı sağlamayı amaçlar. Bu bağlamda denetim, eğitim kalitesinin artırılması, yasal uyumun sağlanması ve kaynakların etkili kullanımı gibi konuları değerlendirmek için önemli bir araçtır (Marzano, Frontier ve Livingston, 2012). Sullivan ve Glanz (2000) eğitim denetimini, öğretmenleri öğretimsel diyaloga dâhil ederek, öğretimin geliştirilmesi ve öğrenci başarısının artırılması amacını taşıyan bir süreç olarak tanımlamaktadır. Beach ve Reinhartz (2000), denetimin amacını, tüm öğretmenlerin kariyer boyunca yükselmelerini ve gelişmelerini teşvik ederek sonucunda etkili eğitim sağlamak olarak tanımlar. Glickman, Gordon ve Ross-Gordon'a (2001) göre denetçi, tüm öğrencilerin tatmin edici bir yaşam sürmelerini ve demokratik bir topluluğa katkıda bulunmalarını sağlayacak şekilde eğitim almalarını isteyen ahlaki ilkelere dayalı demokratik bir öğrenme topluluğu oluşturmak için birlikte çalışan insanlar olarak tanımlanmaktadır. Aydın'a (2016) göre çağdaş denetim, öğrenci başarısını iyileştirmeye yardım etmeye aracı olan bir işlev görmektedir. Bu tanımlardan anlaşıldığı üzere eğitimde denetim, tanımına ve sürecine uygun yapılmadığında öğretmenlerde stresse neden olabilir.

Denetimden kaynaklı bir stresin, öğretmenin iş performansını etkileyen ve genellikle denetim süreçleriyle ilişkili olan bir tür strestir. Öğretmenlerin denetimden kaynaklı stres nedenleri arasında, performans değerlendirmelerine tabi tutulma, meslektaşları ve yöneticileri tarafından gözlenme, müfredat standartlarına uyma zorunluluğu, öğrencilerin başarısı üzerindeki baskı, veli beklentileri ve zaman baskısı gibi faktörler yer

almaktadır. Öğretmenler, bu denetim süreçlerine tabi tutulduklarında, işlerini doğru ve etkili bir şekilde yapmalarının ötesinde, başkalarının değerlendirmelerine maruz kalmaktadır. Bu durum, öğretmenlerde kaygı, stres ve güvensizlik hissi uyandırabilir. Stresli denetimler öğretmenler üzerinde birtakım sorunlar doğurmaktadır (Thompson, 2008; Singer, 2012). Gündüz ve Coşkun'un (2011) gerçekleştirdiği "Denetim uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres düzeyinin incelenmesi" adlı çalışmanın sonuçlarına göre, öğretmenler, "müfettişin negatif davranışları" ve "değerlendirme kriterleri" nedeniyle ortalamanın üzerinde bir stres yaşarken, "teftiş sisteminin genel negatif etkileri" sebebiyle stres düzeyi ortalama değere oldukça yakın bir seviyede kalmıştır. Genel olarak, öğretmenler teftiş uygulamalarından dolayı orta düzeyin üzerinde bir stres deneyimlemişlerdir. Öğretmen görüşleri arasında bölge, cinsiyet, mesleki deneyim ve ödül değişkenlerine bağlı olarak anlamlı farklılıklar bulunmuşken, yaş, eğitim ve hizmet içi eğitim değişkenlerine bağlı olarak anlamlı bir fark saptanamamıştır.

Öğretmenlerin denetimden kaynaklı yaşadıkları stresin çeşitli sonuçları vardır. Öncelikle, bu stres öğretmenlerin fiziksel ve zihinsel sağlığını etkileyebilir. Yüksek düzeyde stres, baş ağrısı, uyku sorunları, yorgunluk, düşük enerji ve duygusal bozukluklar gibi belirtilere yol açabilir. Ayrıca, öğretmenlerde motivasyon eksikliği, iş tatminsizliği, tükenmişlik hissi ve mesleki performansta düşüş gibi sonuçlar da ortaya çıkabilir. Bu durum, öğretmenlerin kendi gelişimlerini ve öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılama potansiyellerini olumsuz etkileyebilir. Öğretmenlerin denetim stresi aynı zamanda öğretim ortamında olumsuz bir etkiye de sahip olabilir. Stres altındaki bir öğretmen, sınıf yönetimi becerilerinde zorluk yaşayabilir, öğrencilere yeterli ilgi ve destek sağlayamayabilir veya öğretim kalitesinde düşüş yaşayabilir. Bu da öğrencilerin başarısını etkileyebilir ve sınıf ortamının olumlu havasını bozabilir (Farber, 1982; Guglielmi ve Tatrow, 1998; Madigan ve Kim, 2020).

Alanyazın incelendiğinde, Türkiye'de resmi okullarda çalışan öğretmenlerin denetim kaynaklı stres durumları çalışmalarına rastlanırken (Aslan, 1995; Sarı, 2005; Kavas, 2005; Gündüz ve Coşkun, 2011; Aldemir, 2012; Tunç, İnandı, ve Gündüz, 2015; Akcan ve Polat, 2015; Sağır, Göksoy ve Aslan, 2018; Çidem, 2019; Aslan, Baydın ve Gülmez, 2022) özel okullarda çalışan öğretmenlerin denetim kaynaklı stres durumlarına ilişkin yeterince çalışmalara ulaşılamamıştır. Dolayısıyla alandaki bu boşluğun doldurulması önem arz etmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırmanın amacı, özel öğretim örgütlerindeki denetimlerin öğretmenlerde yarattığı stres durumlarına ilişkin öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır. Bu amaca ilişkin aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Özel öğretim kurumlarındaki öğretmenleri kim veya kimler denetlemektedir?

2. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamaları nasıl gerçekleşmektedir?

3. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres durumu nedir?

4. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde stres yaratmasının nedenleri nelerdir?

5. Öğretmenlere göre özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarındaki stresi en aza indirmek için neler yapılmalıdır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenirlik ve verilerin analizi ile ilgili başlıklar bulunmaktadır.

Araştırma Deseni

Araştırma, olgu bilim deseni tasarlama nitel bir çalışmadır. Olgu bilim deseni, bir problemin durumunun çözümüne ilişkin gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanan nitel araştırma, daha önceden bilinen veya fark edilmemiş problemlerin algılanmasına, probleme ilişkin doğal olguların gerçekçi bir şekilde ele alınmasına yönelik öznel-yorumlayıcı bir süreci ifade etmektedir (Seale, 1999, aktaran Türnüklü, 2000).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, Samsun ili Atakum, Canik ve İlkadım ilçelerinde özel eğitim kurumlarında görev yapan ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilen 20 öğretmen oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında, araştırmacılarca geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme, araştırma cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir (Büyüköztürk, 2011). Form oluşturulmadan önce alan araştırması yapılmış ve buna göre bir soru havuzu oluşturulmuştur. Havuzdan oluşturulan sorular alanında uzman iki öğretim üyesine inceletilmiş ve onların önerileri doğrultusunda oluşan sorular üç öğretmene okutulmuş ve onlardan da gelen öneriler doğrultusunda forma son şekli verilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Görüşme, bizzat araştırmacılarca yüz yüze ve söylenenlerin yazılması biçiminde yapılmıştır. Görüşme öncesi katılımcılara araştırmanın amacından söz edilmiş ve bilgilendirilmişlerdir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik, nitel araştırmaların güçlü yanlarından biri olup, okuyucu, katılımcı ve araştırmacı bakış açısına göre edinilen bulguların doğruluğunun belirlenmesi gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmanın geçerliğinin sağlanması için görüşme formu hazırlanırken eğitim bilimleri alanından 2 uzmanın görüşleri alınmıştır. Ayrıca sorular pilot olarak 3

öğretmene uygulanmış, soruların anlaşılabilirliği ve uygunluğuna bakılmıştır.

Çalışmanın güvenilirliğinin sağlanması amacıyla verilerin analiz kısmında birinci araştırmacının dökümleri gerçekleştirmesinden sonra rastlantısal olarak seçilen 3 döküm ikinci araştırmacı tarafından da kontrol edilmiştir. Çalışmaya ait temalar ile içerik uyumu iki araştırmacı tarafından kontrol edilmiştir. Araştırma verilerinin güvenilirliğini artırmak amacıyla nicel olarak da güvenilirlik hesaplaması yapılmıştır. "Güvenirlilik=Görüş Birliği/(Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı)x100" formülü ile kodlayıcılar arası güvenilirlik % 81.85 olarak hesaplanmıştır (Baltacı, 2019).

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde nitel veri analizi tekniklerinden olan betimsel ve içerik analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır. Betimsel analizde veriler önceden araştırmacı tarafından kategori ve temalara ayrılır, veriler açık ve anlaşılır bir dille tanımlanır ve ilişkilendirmeler yapılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizi ise, bir metin, görüntü, ses kaydı veya diğer veri türlerinin sistematik olarak incelenmesi ve içeriğinin anlaşılması için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu analiz yöntemi, araştırmacıların metinleri veya diğer medya öğelerini kategorize etmek, desenleri tanımlamak, derin bilgi elde etmek ve belirli konuları veya temaları incelemek için kullanılır (Karasar, 2020). Öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen verilerden temalara, kategoriler ve kodlar oluşturulmuştur. Buna göre çizelgeler oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Araştırmada öğretmenlere ait kodlar "Ö" kısaltmasıyla belirtilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular araştırma soruları doğrultusunda başlıklar ve çizelgeler halinde açıklanmıştır.

Özel Öğretim Kurumlarındaki Öğretmenleri Kimlerin Denetlediğine İlişkin Bulgular

Özel öğretim kurumlarındaki öğretmenleri kimlerin denetlediğine ilişkin öğretmen görüşleri Çizelge 1'de verilmiştir. Özel öğretim kurumlarındaki öğretmenleri kimlerin denetlediğine ilişkin öğretmenlerin, 6'sı okul müdürü ve müdür yardımcılarının, 4'ü kurum müdürlerinin, 2'i zümre başkanının, 1'i rehber öğretmenin iç denetleyiciler olarak; 5'i velilerin, 2'i eğitim koordinatörlerinin, 1'i kurucu müdürün, 1'i okul ortaklarının, 1'i diğer kampüs yöneticilerinin ve 1'i de Milli Eğitim Bakanlığı müfettişlerinin dış denetçi olarak denetim yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu görüşlerin yer aldığı bazı öğretmen görüşleri: "Ö6: Eğitim danışmanları ve ardından eğitim koordinatörleri gelmektedir. En son sırada ise veliler yer alıyor. Ö7: Müdür, okul koordinatörü ve özellikle veliler bizi denetlemektedir. Ö13: Kurumda denetimler eğitim koordinatörleri ve kurum müdürleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Veli ise denetleyenler arasında dış faktörlere örnek gösterilebilir. Ö18: Rehber öğretmen, zümre başkanı, genel zümre başkanı, müdür yardımcısı,

müdür, okul ortakları, ortaklardan daha fazla pay sahibi olan kurucu denilen büyük ortak, ziyaret esnasında aynı ismi taşıyan öteki kampüs yöneticileri tarafından denetlenmektedir. Ayrıca, veliler ve sınıf annesi denilen sınıf velisi bizi denetlemektedir. Ö19: Okul müdürü, müdür yardımcısı ve zümre başkanı bizi denetlemektedir. Ö20: Milli Eğitim Bakanlığı müfettişi ve okul müdürü tarafından denetlenmektedir." biçiminde ifade edilmiştir.

Özel Öğretim Kurumlarındaki Denetim Uygulamalarının Nasıl Gerçekleştirildiğine İlişkin Bulgular

Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamaları nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin öğretmen görüşleri Çizelge 2'de verilmiştir. Öğretmenlerin özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin görüşlerini bildirmişlerdir. Buna göre öğretmenlerin 3'ü habersiz ders ziyaretleri, 3'ü gözlem yoluyla denetim, 2'si sözlü denetim, 1'i kapsamlı değerlendirme, 1'i habersiz sınav ile kontrol görüşleri doğrudan denetim kategorisindedir. Öğretmenlerin 3'ü öğrenci görüşü alma ve 1'i de stratejik eylem planlarının takibi görüşlerini dolaylı denetim olarak belirtmişlerdir. Bu görüşlerin yer aldığı bazı öğretmen görüşleri: "Ö1: Açıkçası pek denetim sağlanmamaktadır. Öğrencilerin görüşleri çerçevesinde izlenim şekillenmektedir. Ö3: Öğrencilerin deneme sınavlarındaki netlerinin incelenip daha fazla gayret sarf etmemiz için ikazda bulunmaları şeklinde gerçekleşiyor. Ö5: Daha çok işleyiş hakkında olmaktadır. Sınavlar, sınav kâğıtları, öğrenciyle ilişkiler, sınıf yönetimi vs. Ö6: Gözlem yoluyla ve bazen de hiç hissettirilmeden denetlenmekteyiz. Hiç hissettirilmeden olanı en iyisi çünkü insan o zaman doğal davranıyor. Ö9: Kurum yöneticileri derse gelip dersimi izler belirli puanlar verir. Ö10: Birkaç ayda bir öğrencilere anket yapılıyor, Google yorumlarına bakılıyor, öğrencilerin talep ettiği hocalar göz önünde bulunduruluyor. Ö13: Kurumda denetim uygulamaları genel olarak eğitim koordinatörleri tarafından gerçekleşiyor. İşlediğimiz konular, yaptığımız etkinlikler ve ödev kontrolleri koordinatörler tarafından izlenmektedir. Kurum müdürü bazen dersleri habersiz girmektedir. Ö18: Duruma göre değişiklik gösterir. Veli toplantılarında veliler sizin öğretmenliğinize karışır. Genel olarak tüm yöneticiler bireysel ve toplantı esnasında öğretmenliğimize karışır. En basitinden sınıf camından içeriye bakıp içeride neler olup bittiğini anlamaya çalışıyorlar. Rehber öğretmen öğrencilerin durumuna göre sizin öğretmenliğimize yön vermeye çalışır. Zümre başkanları ise sizin dersi nasıl işlemeniz gerektiğinize dair yine öğretmenliğimize müdahale eder. Denetim uygulamaları denilen şey kâğıt üstüdür, uygulamada mobbing olarak geçmektedir. Ö19: Ders anlatırken aniden kapının açılması ve okul müdürü veya müdür yardımcısının dersime dâhil olup gürültü ve benzeri şeylere karışması ve öğrencilerimin karşısında bunu yapması beni üzüyor ve strese sokuyordu. Bence dersin akışı ve hâkimiyeti öğretmende olmalıdır bu tarz uyarılar bireysel bir şekilde gerçekleşmelidir. Ö20: Okul müdürü tarafında yapılan denetimler çok nadirdir. Eylül ayından beri yalnızca bir denetim yapıldı. Derse habersiz

girildi ve yabancı dilde çocuklara sorular soruldu. Cevap verebiliyor mu diye kontrol edildi. Okul müdürü bu habersiz sınav ile öğretmenin dersini iyi yapıp yapmadığını değerlendiriyor." biçiminde ifade edilmiştir.

Özel Öğretim Kurumlarındaki Denetim Uygulamalarının Öğretmenlerde Yarattığı Stres Durumlarına İlişkin Bulgular

Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres durumlarına ilişkin öğretmen görüşleri Çizelge 1'de verilmiştir. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres durumlarına ilişkin öğretmenlerin 11'i oldukça stres yaratmaktadır, 5'si stres yaratmamaktadır, 1'i az stres yaratmaktadır; duygusal durumlarına ilişkin öğretmenlerin 1'i heyecanlıyım, 1', umursamıyorum, 1'i mutsuz ve huzursuzum, 1'i, yetersiz hissediyorum; performans ve motivasyon durumlarına ilişkin öğretmenlerin 2'si odaklanma problemi yaşıyorum ve 1'i de özgüven eksikliği ve motivasyon kaybı yaşadığını belirtmişlerdir. Bu görüşlerin yer aldığı bazı öğretmen görüşleri: "Ö1: Denetim esnasında elbette çok stresli halde oluyoruz. En ufak bir olumsuz hareketimiz, jest ve mimiklerimiz işten çıkışımızın verilmesine neden olabiliyor. Öğrenciyle fiziksel temasta bulunmadan, yabancı dil öğrenmeyi sevdirerek çeşitli ders içi aktiviteler yaptırarak derslerimi ilerletmekteyim. Bu da benim kontrollü bir şekilde tarafımla ilgili bir olumsuz dönüt almadan ilerlediğini kendimden gözlemlerim. Ama stres okula girdiğimiz andan itibaren başlıyor. Ö3: Bu konuda oldukça rahatım. Aslında çoğu şeyi saçma ve gereksiz bulmaktayım. Çünkü dersin ve ilişkilerin öğretmen öğrenci arasında yaşanması gerektiğine inanıyorum. O an konu işlenip işlenmemesi önemli değildir. Asıl amacım insan yetiştirmek ve akademik kaygılar gütmemektir. Ö4: Bazı durumlarda özellikle derslerde çocukları serbest bıraktığım ve sınavlarına çalışmalarına izin verdiğim derslerde özellikle baskına uğramış gibi hissediyordum. Sanki çalışmıştım izlenimi yaratılıyor gibi. Bu yüzden işi bıraktım. Ö6: Denetim esnasında stres olmuyorum çünkü şu an çalıştığım kurumda bir isim yaptığımı düşünüyorum, iyi geri dönüşler aldığım için genelde sözel olarak tebrik ediliyorum. Ö7: Sınav ve deneme sonuçlarının tek sorumlusu olarak biz öğretmenlerin görülmesi bünyede stres etkisi yaratıp öz güven eksikliği ve motivasyon düşüklüğü yaratmaktadır. Ö8: Kurum müdürünün habersiz geldiği zamanlar stres olmaya başlıyorum. Odaklanma problemi yaşayabiliyorum. Bazen öğrencinin ismini bile unutuyorum heyecandan." biçiminde ifade edilmiştir.

Özel Öğretim Kurumlarındaki Denetim Uygulamalarının Öğretmenlerde Stres Yaratmasının Nedenlerine İlişkin Bulgular

Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde stres yaratmasının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri Çizelge 4'te verilmiştir. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde

stres yaratmasının nedenlerine ilişkin yönetimle ilgili nedenlere öğretmenlerin 3'ü derslere izinsiz girilmesi, 1'i üst performans beklentisi, 1'i müdürün anlayışsız olması; denetim süreci ilgili nedenlere öğretmenlerin 2'si odak kaybı korkusu, 1'i izlenme ve özgürlük eksikliği, 1'i adaletsizlik, 1'i kişinin ruh haline göre denetim yapılması; psikolojik nedenlere öğretmenlerin 1'i sevilen öğretmen olmama endişesi, 1'i eleştirilmekten hoşlanmama, 1'i mobbing ve azar alma, 1'i yetersizlik hissiyatı ve işsizlik korkusu, 1'i demoralizasyon ve 1'i çalışma şartlarının ağırlaştırılması görüşlerini belirtmiştir. Bu görüşlerin yer aldığı bazı öğretmen görüşleri: "Ö1: Okul müdürünün bireysel olarak baskısını hissediyorum ders saatlerim çok olduğundan çeşitli aktiviteler yapmaya vaktim kalmıyor ve okul sürekli bir etkinlik bekliyor. Yabancı dil zümresi olarak Almanca ve Fransızca olarak iki kişiyiz. Fransızca adına bir etkinlik yapmam gerektiğinde tek başıma bunu hazırlamam gerekiyor fakat diğer zümreler 6-7 kişi olarak iş bölümüyle etkinlik yapıyorlar. Aynı zamanda iki farklı birbirinden uzak adreslerde okula gitmemi istediler ve bir yıl boyunca bu şekilde çalıştım. İki farklı okuldaki öğrenci veli aynı zamanda idarecilerle çalışmak yeterince zor olduğundan yoğun ders saati de üzerine eklendiği halde bunu dikkate almayan zümre başkanım ve okul müdürünün hâlâ bir beklentisi olması gerçekten motivasyon kırıcı ve strese sokucu oldu benim için. Derslere isteksiz girmeme sebep oldu. Ö2: Özel sektörde çalışırken asla iş hayatınızı garantilemiyorsunuz. Sizden çok üst performans bekliyorlar ve bunu gösteremezsen başarısız olduğun gözlemleniyor, alanınla ilgili, hep aktif ve üretken olman gerek, özel sektör aslında bir ticaret yeridir, müşteri bizim velilerimiz oluyor, eğer onların istekleri doğrultusunda gidersen, çok iyi bir öğretmen olabiliyorsun. Ö3: Stres yaratmasının sebebi, uygun olmayan bir anda gelebilecek olması, dersi işleme şeklimin eleştirilmesi ve bununla birlikte benim bir eleştiri ve yargıya maruz kalmam. Ö4: Bende stres yaratmasının nedeni gözlemlendiğim andaki minik stresten dolayı işi sarp saracağımı düşünmekten öte değil. Aksi halde denetlenmek kötü değil. Ö5: Yaptığım işin yetersiz bulunup işten çıkarılma korkusu bende stres yaratıyor. Ya da heyecandan yetersiz olduğum sanılacak endişesi... Ö7: Her hareketinizin izleniyor olması ve özgür eğitim ortamından yoksun bırakılması dolayısıyla sırta binen stres durumunu yaşamaktayım. Ö12: Stres yaratmasının nedeni eleştirilmekten hoşlanmam. Ö13: Mobbing ve kurum müdüründen yiyeceğim azar beni strese sokuyor. Ö18: Bazı durumlarda özellikle derslerde çocukları serbest bıraktığım veya sınavlarına çalışmalarına izin verdiğim derslerde özellikle baskına uğramış gibi hissediyordum. Sanki çalışmıştım izlenimi yaratılıyor gibi. Bu yüzden işi bıraktım." biçiminde ifade edilmiştir.

Kurumlardaki Denetim Uygulamalarında Stresi En Aza İndirmeye İlişkin Bulgular

Kurumlardaki denetim uygulamalarında stresi en aza indirmeye ilişkin öğretmen görüşleri Çizelge 5'te verilmiştir. Kurumlardaki denetim uygulamalarında stresi en aza indirmeye ilişkin öğretmen görüşlerini

belirtmişlerdir. buna göre iletişim ve işbirliği görüşlerinde öğretmenlerin 3'ü empati kurulmalı ve bireysel görüş alınmalı, 2'si kurum yöneticilerinin öğretmenlerin görüşlerini dikkate almalı, 1'i karşılıklı anlayış ve motivasyon sağlanmalı, 1'i teşvik ve öneriler yapılmalı; denetim ve değerlendirme görüşlerinde öğretmenlerin 3'ü objektif gözlem ve saygı olmalı, 1'i önceden denetim bildirilmeli, 1'i sorunlar görmezden gelinmeli, 1'i denetçiler denetlenmeli, 1'i denetimler sıklaştırılmalı, 1'i gizli denetimler yapılmalı; işyeri ilişkileri ve mobbing görüşlerinde öğretmenlerin 1'i mobbing uygulanmamalı ve 1'i özel hayatın gizliliğinin korunmalı; öğrenci katılımı ve görüşleri görüşlerinde öğretmenlerin 1'i öğrenci görüşleri alınmamalı ve 1'i öğrenci aracılığıyla denetleme olmalı görüşlerini bildirmişlerdir. Bu görüşlerin yer aldığı bazı öğretmen görüşleri: "Ö4: Kurum yöneticileri her zaman öğretmenlerinin arkasında durmalı ve iyi bir eğitimci olmalıdırlar. Velilerin istekleri doğrultusunda ilerlerken, öğretmenlerin de arzu ve istekleri dikkate alınmalıdır. Kurumun öğretmenleri bir kademe daha ön planda tutulmalıdır. Ö5: Prosedürlerin işe başlanılmadan önce haberdar edilip öğretmenin karşılaşacağı durumların işe

giriş öncesi bilinmesi sonrasında yaşanacak denetimlerden haberdar olması sebebiyle verilen stres nispeten de olsa azalır. Ö6: Hepimizin meslektaş olduğunu unutmamalı ve zamanında kendisinin de bir zamanlar öğretmen olduğunu hatırlamalı ve empati kurmaya çalışmalı. Olayın nedenini özelden sorup daha uygun bir dille uyarılmalıdır. Ö7: Objektif bir gözlem yapılır ve insan kayırlmazsa herkesin bu denetimden hoşnut olacağını düşünüyorum. Öğretmenleri denetlerken daha saygılı bir yaklaşım olursa herkes daha mutlu olacaktır. Ö8: Stresi en azaltmak için kurum müdürleri ile öğretmen ilişkisi iyi olmalı. Denetimler öğretmenin açığını bulmak için değil de bize yardımcı olmak için olmalı diye düşünüyorum. Ö10: Mobbing tavırlarından vazgeçilmeli, çalışan öğretmenin performansını birbir etkileyecek denetimlerden kaçınılmalıdır. Ö12: Denetim yapan kişilerin de denetlenmesi ve bazı psikolojik testlerden geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Ö13: Öğrenci görüşlerinden ziyade müdür tarafından değerlendirme yapılması dersin bizzat izlenmesi gerekir. Ö14: Denetimler sıklaştırılırsa öğretmenler bu duruma daha alışkın hale gelebilir." biçiminde ifade edilmiştir.

Çizelge 1. Özel öğretim kurumlarındaki öğretmenleri kimlerin denetlediğine ilişkin öğretmen görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	n
Öğretmenleri Kimler Denetliyor?	İç denetleyiciler	Okul müdürü ve yardımcısı	6
		Kurum müdürleri	4
		Zümre başkanı	2
		Rehber Öğretmen	1
	Dış denetleyiciler	Veliler	5
		Eğitim koordinatörleri	2
		Kurucu müdür	1
		Okul ortakları	1
		Diğer kampüs yöneticileri	1
		Millî Eğitim Bakanlığı Müfettişi	1

Çizelge 2. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamaları nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin öğretmen görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	n
Denetim Uygulamaları	Doğrudan denetim	Habersiz ders ziyaretleri	3
		Gözlem yoluyla denetim	3
		Sözlü denetim	2
		Kapsamlı değerlendirme	1
		Habersiz sınav ile kontrol	1
	Dolaylı denetim	Öğrenci görüşü alma	3
		Stratejik eylem planlarının takibi	1

Çizelge 3. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres durumlarına ilişkin öğretmen görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	n
Denetim Uygulamalarının Yarattığı Stres Durumları	Stres Durumları	Oldukça stres yaratmaktadır.	11
		Stres yaratmamaktadır.	5
		Az stres yaratmaktadır.	1
	Duygusal Durumlar	Heyecanlanırım.	5
		Umursamıyorum.	2
		Mutsuz ve huzursuzum.	1
		Yetersiz hissediyorum.	1
		Odaklanma problemi yaşıyorum.	2
	Performans ve Motivasyon Durumları	Özgüven eksikliği ve motivasyon kaybı yaşıyorum.	1

Çizelge 4. Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının öğretmenlerde stres yaratmasının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	n
Denetim Uygulamalarının Öğretmenlerde Stres Yaratmasının Nedenleri	Yönetimle İlgili Nedenler	Derse izinsiz girilmesi	3
		Üst performans beklentisi	1
		Müdürünün anlayışsız olması	1
	Denetim Süreciyle İlgili Nedenler	Odak kaybı korkusu	2
		İzlenme ve özgürlük eksikliği	2
		Adaletsizlik	1
		Kişinin ruh haline göre denetim yapılması	1
	Psikolojik Nedenler	Sevilen öğretmen olmama endişesi	2
		Eleştirilmekten hoşlanmama	1
		Mobbing ve azar alma	1
		Yetersizlik hissiyatı ve işsizlik korkusu	1
		Demoralizasyon	
		Çalışma şartlarının ağırlaştırılması	

Çizelge 5. Kurumlardaki denetim uygulamalarında stresi en aza indirmeye ilişkin öğretmen görüşleri

Tema	Kategoriler	Kodlar	n
Stresi En Aza Indirmek İçin Öneriler	İletişim ve İşbirliği	Empati kurulmalı ve bireysel görüş alınmalıdır.	3
		Kurum yöneticilerinin öğretmenlerin görüşlerini dikkate almalıdır.	2
		Karşılıklı anlayış ve motivasyon sağlanmalıdır.	1
		Teşvik ve öneriler yapılmalıdır.	1
	Denetim ve Değerlendirme	Objektif gözlem ve saygılı olmalıdır.	3
		Önceden denetim bildirilmelidir.	2
		Sorunlar görmezden gelinmelidir.	1
		Denetçiler denetlenmelidir.	1
		Denetimler sıklaştırılmalıdır.	1
		Gizli denetimler yapılmalıdır.	1
	İşyeri İlişkileri ve Mobbing	Mobbing uygulanmamalıdır.	2
		Özel hayatın gizliliğinin korunmalıdır.	1
	Öğrenci Katılımı ve Görüşleri	Öğrenci görüşleri alınmamalıdır.	1

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Özel öğretim kurumlarındaki öğretmenleri kimlerin denetlediğine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenleri çoğunlukla; okul müdürü ve yardımcılarının, kurum müdürlerinin ve zümre başkanlarının iç denetçi olarak denetlediği; velilerin, eğitim koordinatörlerinin ve kurucu müdürlerin de dış denetçi olarak denetledikleri görülmüştür.

Sonuca bakıldığında özel öğretim kurumundaki öğretmenleri çoğunlukla okul müdürlerinin, müdür yardımcılarının, velilerin, eğitim koordinatörlerinin ve kurucu müdürlerinin denetlediği görülmektedir. Burada belirtilen denetçilerin hiçbirisinin profesyonel denetçi olmadıkları bilinmektedir. Çünkü denetim, alanında eğitim görmüş ve bu alanda uzmanlaşmış profesyonellerin işidir. Bu anlamda bu işi bilinçli olarak yapacak kişiler eğitim deneticisi unvanına sahip kişilerdir. Yani eğitim denetiminin, alanında uzman kişiler tarafından gerçekleştirilmesi, denetim sürecinden beklenen faydayı sağlayabilir. Çünkü uzmanlar, denetim konusundaki bilgi ve tecrübeleri sayesinde iş görenin performansını geçerli ve güvenilir bir biçimde değerlendirme yeteneğine sahiptirler (Özdemir, 2014). Gündüz ve Can'ın (2018) yaptığı bir çalışmada öğretmenlere göre denetim

faaliyetinin uzmanlık gerektirdiğini saptanmıştır. Denetleyenlerin uzman olması, eğitimde olumlu etkiler yaratarak motivasyonu ve ilgiyi artırabilir, iletişimi ve denetimi sağlıklı kılabilir, liyakatli iş yapılmasına katkı sağlayabilir. Öğretmenler, denetleyenlerin uzman olmadığını gözlemlediklerinde olumsuz tutum ve davranışlar sergileyebileceklerini ifade etmektedir (Gündüz ve Can, 2018). Bu sonuç Brimblecombe, Ormston ve Shaw (1995), Aslan, (1995), Montgomery ve Rupp (2005), Gündüz (2012), Aldemir (2012) Kayıkcı, Sahin ve Canturk (2016) ve Aydın ve Kaya'nın (2016) araştırma sonuçlarıyla örtüşürken, Kyriacou (2016) ve Ngcamphalala, Nxumalo ve Bhebhe'nin (2019) yaptığı araştırma sonuçlarıyla örtüşmemektedir.

Öğretmenlerin özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının nasıl gerçekleştirildiğine ilişkin görüşler incelendiğinde; öğretmenler habersiz ders ziyaretleri, gözlem yoluyla denetim, sözlü denetim, kapsamlı değerlendirme, habersiz sınav ile kontrol görüşlerini doğrudan denetim olarak; öğrenci görüşü alma ve stratejik eylem planlarının incelenmesi şeklinde yapılan denetimi dolaylı denetim olarak belirtmişlerdir.

Literatürde farklı denetim türleri bulunmaktadır. Bunlar kurum denetimi, ders denetimi, öğretimsel denetim, genel denetim, klasik denetim, modern denetim, gelişimsel denetim, farklılaştırılmış denetim, sanatsal denetim ve klinik denetimdir. Hangi tür denetim yapılsa yapılsın her denetimin kendi türü içerisinde ilkeleri bulunmaktadır (Gündüz, 2018). Normal bir denetimde gözlem öncesi görüşme, gözlem, analiz, gözlem sonrası görüşme ve görüşme sonrası analiz aşamaları bulunmaktadır. Bu aşamalardan geçmeyen bir denetim süreci eksik ve hatalı olur. Çünkü her denetimin geliştirme amacı bulunmaktadır. Denetim sadece durum tespiti değildir. Çünkü denetim durum tespiti, değerlendirme ve geliştirme aşamalarını içermektedir (Aydın, 2014).

Öğretmenlerin değişik denetim türleri ile denetlendikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Brimblecombe, Ormston ve Shaw (1995), Akcan ve Polat'ın (2015), Aydın ve Kaya'nın (2016), Kyriacou (2016), Ngcamphalala, Nxumalo ve Bhebhe'in (2019) ve Liu, Luo ve Tang (2021) araştırma sonuçları ile örtüşmektedir.

Öğretmenlerin özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının yarattığı stres durumlarına ilişkin görüşleri incelendiğinde öğretmenler, stres durumlarına ilişkin olarak denetimler oldukça stres yaratmaktadır, stres yaratmamaktadır, az stres yaratmaktadır; duygusal durumlarına ilişkin olarak öğretmenler heyecanlanırım, umursamıyorum, mutsuz ve huzursuzum, kendimi yetersiz hissediyorum; performans ve motivasyon durumlarına ilişkin olarak öğretmenler, odaklanma problemi yaşıyorum ve özgüven eksikliği hissettiğini ve motivasyon kaybı yaşadığını belirtmişlerdir.

Bu sonuca göre, denetim uygulamaları öğretmenlerde çoğunlukla stres yaratmaktadır. Literatürde denetim uygulamalarının, denetçilerin genel tutumlarının geleneksel yöntemlere göre şekillendiğini belirtilmektedir (Gündüz ve Coşkun, 2011). Araştırmalar, denetçilerin olumsuz tavırlarının öğretmenlerin moralini düşürdüğü, özgüvensiz hissettirdiği, odaklanmalarına engel olduklarını, yetersiz hissetmelerine neden oldukları, performanslarını olumsuz etkiledikleri ve onları stresli bir duruma soktuğunu göstermektedir. Ayrıca, yapılan araştırmalar, denetim sisteminin genel yapısından da kaynaklanan nedenlerle öğretmenlerin stres yaşadığını da belirlenmiştir (Pehlivan, 1993; Gümüştekin ve Öztemiz, 2004; Montgomery ve Rupp, 2005; Alade, 2007; Arslanargun, 2008; Doğan, 2008; Özdemir, Boydak-Özan ve Akgün, 2011; Sapanıcı, Arslanargun ve Kılıç, 2014; Arslanargun ve Tarku, 2014; Akcan ve Polat, 2015; Tunç, İnandı ve Gündüz, 2015; Kyriacou 2016; Çidem, 2019; Ngcamphalala, Nxumalo ve Bhebhe, 2019; Liu, Luo ve Tang, 2021; Aslan, Baydın ve Gülmez, 2022; Şipşak, 2022). Denetçi, denetimi eğitim denetimi kurallarına uygun yapmadığında öğretmen strese girer. Çünkü denetim sadece öğretmenin hatasını aramak ve bu hatayı raporlamak değildir. Denetimin temel hedefi, bir örgütün amaçlarını ne derece başarıyla gerçekleştirdiğini belirlemek, daha iyi sonuçlar elde etmek için gerekli önlemleri almak ve süreci geliştirmektir. Bu nedenle, örgütsel işleyişin bütünü planlı ve programlı bir şekilde

sürekli olarak gözden geçirilir, eksiklikler tespit edilir ve düzeltilir; hataların tekrarlanmasını engellemek ve daha sağlıklı bir işleyiş sağlamak için çaba gösterilir (Aydın, 2014).

Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarının stres yaratmasının nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, yönetimle ilgili nedenlere ilişkin öğretmenler derslere izinsiz girilmesi, üst performans beklentisi, müdürün anlayışsız olması; denetim sürecine ilişkin olarak odak kaybı korkusu, izlenmeden dolayı özgürlük eksikliği, adaletsizlik, kişinin ruh haline göre denetim yapılması; psikolojik nedenlere ilişkin olarak sevilen öğretmen olmama endişesi, eleştirilmekten hoşlanmama, mobbing ve azar alma, yetersizlik hissiyatı ve işsizlik korkusu, demoralizasyon ve çalışma şartlarının ağırlaştırılması görüşlerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin görüşlerine göre denetimlerin stres yaratmasının nedenleri çoğunlukla denetçilerin derslere izinsiz girilmesidir. Bu araştırma sonuçları Brimblecombe, Ormston ve Shaw (1995), Alade (2007), Ngcamphalala, Nxumalo ve Bhebhe'in (2019) araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Okullarda gerçekleştirilen öğretmen denetimleri genellikle ders denetimi esasına dayanmaktadır. Bu denetimler genellikle okul müdürleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Öğretmenlerin denetimde yaşadığı stresin temel nedeni, genel olarak denetim uygulamalarındaki denetçi yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır (Kara, 1991; Montgomery ve Rupp, 2005; Akcan ve Polat, 2015; Tunç, İnandı ve Gündüz, 2015; Aydın ve Kaya'nın, 2016; Karasu ve Cömert, 2019; Usta ve Özyurt, 2021; Şipşak, 2022). Öğretmenlerin belirttiği stres nedenlerinin arasında adaletsizlik, izlenilmekten hoşlanmama, eleştiri, demoralizasyon, odak kaybı ve özgür olamama durumları bulunmaktadır. Ayrıca özel öğretim kurumundaki öğretmenler işsizlik korkusu ile hata yapmaktan korkmaktadır ve denetim bu yüzden de onları strese sokmaktadır (Solman ve Feld, 1989; Özdayı, 1999; Sarı, 2005; Çidem, 2019).

Okullardaki denetim uygulamaları incelendiğinde, genellikle klasik bir anlayışın hakim olduğu görülmektedir. Klasik denetim süreci, eksiklikleri bulma, eleştirme, kusur arama, sorgulama ve yargılama odaklı bir yaklaşımı benimsemekte ve bu yaklaşım öğretmenlerde stres yaratmaktadır. Durum tespiti ve kontrol odaklı bu anlayış, öğretmenlerde tedirginlik ve endişeye neden olarak stresi artırabilmektedir. Halbuki çağdaş bir denetim anlayışının temelinde düzeltme ve geliştirme bulunmaktadır ve bu yaklaşımın, öğretmenlerde daha az stres yaratacağı açıktır. Çağdaş denetim, etkili iletişim ve ön yargıyı en aza indirme amacıyla öğretmen ve denetçi arasında işbirliği sağlar. Ancak, hâlâ klasik yönetim anlayışının benimsenmesi, öğretmenlerdeki olumsuz denetim algısını ortadan kaldırmaz ve stres durumlarını sürdürür. Bu nedenle, denetçilerin kontrol odaklı bir yaklaşımdan ziyade rehberlik davranışlarına yönelmeleri önem arz etmektedir (Aydın, 2014).

Özel öğretim kurumlarındaki denetim uygulamalarındaki stresi en aza indirmeye ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde, iletişim ve işbirliğine ilişkin olarak; empati

kurulmalı ve bireysel görüş alınmalı, kurum yöneticilerinin öğretmenlerin görüşlerini dikkate almalı, karşılıklı anlayış ve motivasyon sağlanmalı, teşvik ve öneriler yapılmalı; denetim ve değerlendirme görüşlerine ilişkin olarak objektif gözlem ve saygılı olunmalı, önceden denetim bildirilmeli, sorunlar görmezden gelinmeli, denetçiler denetlenmeli, denetimler sıklaştırılmalı, gizli denetimler yapılmalı; mobbing ve işyeri ilişkilerine ilişkin olarak mobbing uygulanmamalı ve özel hayatın gizliliğinin korunmalı; öğrenci katılımı ve görüşlerine ilişkin olarak öğrenci görüşleri alınmamalı ve öğrenci aracılığıyla denetleme olmalı görüşlerini bildirmişlerdir.

Öğretmenlerin denetim uygulamalarındaki stresi en aza indirmeye yönelik görüşlerinde çoğunlukla empati kurma, bireysel görüş alma, objektif gözlem ve saygılı olma önerileri üzerinde durdukları saptanmıştır. Öğretmenlerin bu önerileri sunmalarının nedeni denetim esnasında denetçilerin profesyonel bir tavır takınmadıklarından, empati kurmadıklarından, saygılı davranmadıklarından, öğretmenlerin görüşlerine önem vermediklerinden ve objektif bir değerlendirme yapmadıklarından kaynaklanmaktadır. Bu sonuç Woodhouse, Hall, ve Wooster (1985), Bacharach, Bauer ve Conley (1986), Kuo (1989), Sarı (2005) ve Şipşak'ın (2022) çalışma sonuçlarıyla örtüşmektedir.

Özel öğretim kurumlarındaki denetçilerin denetim yaptığı öğretmenlerin branşında uzman olmayan ve eğitim denetimi kimliğini taşımayan kişilerdir. Dolayısıyla bu kurumlardaki denetçilerin profesyonel olmayan tavırları öğretmenleri strese sokmaktadır ve eğitim denetimi amacından uzaklaşmaktadır. Eğitim denetiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi için alanında uzman kişiler tarafından yapılması önemlidir. Uzmanlar, sahip oldukları denetim bilgi ve deneyimi ile çalışanın performansını güvenilir bir şekilde değerlendirebilme yeteneğine sahiptir. Uzmanlar tarafından gerçekleştirilen denetim, denetlenen kişinin eksikliklerini fark etmesine, kendisini geliştirmesine ve denetim sürecine olumlu bir yaklaşım sergilemesine katkı sağlar. Bu durum, denetimde uzmanlığın ne kadar önemli olduğunu vurgular (Gündüz ve Can, 2018).

Denetim personelinin yetkinliklerinin artırılması ve yöneticilerin eksikliklerinin giderilmesi önemlidir. Denetim elemanları, denetim alanında hizmet içi eğitim ve kurslar aracılığıyla geliştirilebilir. Özellikle okul müdürleri, çağdaş denetim yaklaşımları ve uygulamaları konusunda eğitilerek donanımlarını artırabilirler. Ayrıca, okul yöneticilerinin yönetim ve denetimle ilgili bilgi düzeyleri, düzenlenecek olan hizmet içi eğitim programlarıyla güçlendirilmelidir. Bu gelişmelerin sağlanması, özel öğretim kurumlarındaki denetimi yapan personelin uzmanlık eksikliğini gidererek, öğretmenlerin üzerindeki stresi azaltabilir (Yılmaz, 2009; Bülbül, Özdem, Tunç ve İnandı, 2013; Köse, 2017; Can ve Gündüz, 2019; Usta ve Özyurt 2021; Akyol, Ulutas ve Durdu, 2021).

Denetim stresinin öğretmenler üzerinde bir dizi olumsuz etkisi vardır. Stres, öğretmenlerin motivasyonunu ve iş tatminini olumsuz etkileyebilir. Sürekli olarak denetim baskısı altında olan öğretmenler,

işlerine olan ilgilerini ve enerjilerini kaybedebilirler. Ayrıca, denetim stresi, öğretmenlerin fiziksel ve zihinsel sağlığını da etkileyebilir. Genel itibari ile öğretmenlerin denetim sürecinde yaşadıkları stresin kaynakları ve etkileri oldukça çeşitlidir. Eğitim sistemi, denetim sürecinde öğretmenlerin stresini azaltacak destek birtakım çalışmalar yapılmalıdır. Bu bağlamda denetim stresini azaltmak için aşağıdaki öneriler getirilebilir:

1. Kurum yöneticileri, öğretmenlerin bakış açılarını önemseyerek ve değer vererek karar süreçlerine katkıda bulunmalıdır.
2. Karşılıklı anlayış ve motivasyon, etkili bir denetim ortamının temelini oluşturarak hem yöneticiler hem de öğretmenler arasında olumlu bir iş ilişkisi geliştirmelidir.
3. Denetimden sonra teşvik ve öneriler, öğretmenlerin profesyonel gelişimini desteklemek amacıyla düzenli olarak sunulmalıdır.
4. Objektif gözlem ve saygı, denetim sürecinin adil ve güvenilir bir şekilde yürütülmesini sağlayarak profesyonel ilişkilerin sürdürülebilirliğine katkı sağlamalıdır.
5. Denetim önceden haber verilmeli, öğretmenlerin hazırlıklı olmalarına olanak tanıyarak stresi minimize edilmeli ve daha etkili bir değerlendirme süreci sağlanmalıdır.

Extended Abstract

Introduction

Stress has become a prevalent societal issue and an integral part of daily life. The term "stress" is derived from the Latin word "stringer," which means "to tighten" or "to constrict," and it is a complex phenomenon that affects people's behaviours, job performance, and social relationships. Stress emerges as a response triggered by a person or an event, and this response can lead to adverse outcomes such as tension or distress. Teacher stress arises from factors such as the challenges of professional duties, time pressures, high expectations, and changes in education policies. These factors can negatively impact teachers' work-life balance and place a heavy burden on them. Teachers have numerous responsibilities, including lesson planning, student assessments, parent communication, and classroom management. In this context, research has focused on the stress experienced by teachers during evaluations in private educational institutions. The research problem statement is "What are the teacher perspectives on the stress situations caused by inspectors in private educational institutions?" The subproblem statements of the research are as follows:

1. Who or who conducts inspections on teachers in private educational institutions?
2. How are inspection processes carried out in private educational institutions?
3. What is the stress situation created by inspection processes in teachers at private educational institutions?
4. What are the reasons for inspection processes in private educational institutions causing stress in teachers?

5. According to teachers, what should be accomplished to minimize stress in inspection processes at private educational institutions?

Method

This research analyzed the stressful situations caused by inspection processes among teachers working in particular education institutions using the qualitative research method of interview technique. The research used qualitative data collection methods, including observation, interviews, and document analysis. The study's population and sample were limited to ten female and ten male teachers working in particular education institutions. A maximum diversity sampling method was employed by considering teachers working in different fields. A structured interview method was preferred as the data collection tool. Four pre-prepared questions were posed to the participants, and their responses were recorded. These questions were organized by expert opinions and were prepared in an open-ended format to obtain more in-depth information from the teachers. The research questions are as follows:

1. Who is conducting inspections on you?
2. How are the inspection processes being carried out?
3. What is the stress situation caused by the inspection processes on you?
4. What are the reasons for the inspection processes causing stress in you?
5. What should be accomplished to minimize stress in inspection processes?

Results

After examining the teachers' opinions, the study determined that many factors monitored them in private educational institutions. Teachers generally stated that they were monitored by school principals, institution administrators, institution directors, guidance teachers, and parents. Teachers' opinions revealed that teachers' opinions on inspection practices were mainly evaluated through verbal feedback, student feedback, unannounced classroom visits, observation, and comprehensive assessments. The findings further highlighted that many factors contributed to teachers experiencing stress during inspections. The study observed that teachers who had experience with inspections in these institutions experienced high-stress levels. While some teachers did not experience stress, others became anxious and restless, had difficulty focusing, experienced a loss of motivation, and felt insufficient. The study found that many aspects contributed to the stress experienced by teachers during inspections. Teachers in these institutions often experienced more stress due to unauthorized classroom entry, interference in the conduct of the class, fear of losing focus, as well as feelings of injustice and demoralization. Teachers' opinions on minimizing stress in inspection practices at institutions highlighted that

teachers offered many suggestions. Teachers suggested not interrupting a teacher's personal life, having institution administrators provide support and adopt a respectful approach towards teachers, informing teachers of procedures and providing information in advance, establishing empathy and avoiding negative behaviours, ensuring that inspections are objective and fair, maintaining good communication with institution directors, avoiding negative behaviours like mobbing, preferring written methods in communication, monitoring inspectors as well, providing importance to evaluations by directors rather than focusing on student feedback and increasing the frequency of inspections.

Discussion

Based on the findings, it is evident that teachers experience stress during the process of evaluation, and this stress can be attributed to various factors. Evaluation makes teachers feel under scrutiny, triggering performance anxiety. Time limitations are also a common factor during evaluations, leading teachers to feel pressured to complete the curriculum within limited time frames and make necessary adjustments. Furthermore, the attitudes of evaluators and frequent evaluations contribute to elevated stress levels among teachers. The fear of receiving negative feedback can impact teachers' self-esteem and increase their stress levels. These results underscore the need to understand the stress effects of evaluation processes on teachers and develop supportive measures for improvement. Additionally, they emphasize the importance of educational systems taking measures to safeguard teachers' emotional and psychological well-being.

Pedagogical Implications

The adverse effects of inspection-related stress on teachers are diverse. This stress leaves many adverse impacts on teachers. Based on the research findings, the following recommendations can be shared:

1. Institutional leaders should contribute to decision-making processes by considering and valuing teachers' perspectives.
2. Mutual understanding and motivation should form the foundation of an adequate inspection environment, fostering a positive professional relationship between administrators and teachers.
3. Following inspections, incentives and recommendations should be regularly provided to support the professional development of teachers.
4. Objective observation and respect should contribute to the fair and reliable conduct of the inspection process, ensuring the sustainability of professional relationships.

Inspections should be announced in advance, allowing teachers to be prepared, minimizing stress, and facilitating a more effective evaluation process.

Araştırmanın Etik Taahhüt Metni

Yapılan bu çalışmada bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifatın yapılmadığı, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde “Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi ve Editörünün” hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğu sorumlu yazar tarafından taahhüt edilmiştir.

Yapılan bu çalışma 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 28.07.2023 tarih 634 sayılı kararıyla araştırma etiği açısından uygun bulunmuştur

Kaynaklar

- Akcan, E. & Polat, S. (2015). Müfettiş denetiminin öğretmen motivasyonuna etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(40), 502-510
- Akpınar, B. (2008). Eğitim Sürecinde Öğretmenlerde Strese Yol Açan Nedenlere Yönelik Öğretmen Görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16 (2), 359-366.
- Akyol, B., Ulutas, M. & Durdu, İ. (2021) Psycho-educational research reviews. *London Academic Publishing*, 10 (1) pp 143– 151.
- Alade, O. M. (2007). Teacher attitude to inspectors and inspection: quality control. *International Journal of Educational Research*, 3(2): pp. 203-215
- Aldemir, Ş. G. (2012). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin teftiş uygulamalarına yönelik stres kaynakları ve stres belirtileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale
- Aslan, H. , Baydın, A. H. & Gülmez, B. (2022). Okullarda yapılan denetim uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres. *Scientific Educational Studies*, 6 (2) , 193-213. DOI: 10.31798/ses.1124264
- Aslan, M. (1995). *Öğretmenlerinin örgütsel stres kaynakları*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Aslanargun, E., & Tarku, E. (2014). Öğretmenlerin mesleki denetim ve rehberlik konusunda müfettişlerden beklentileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 20(3), 281-306.
- Aydın, B. & Kaya, A. (2016). Sources of stress for teachers working in private elementary schools and methods of coping with stress. *Universal Journal of Educational Research* 4(12A): 186-195, <http://www.hrpub.org> DOI: 10.13189/ujer.2016.041324
- Aydın, İ. (2016). *Öğretimde denetim durum saptama değerlendirme ve geliştirme*. Pegem Akademi
- Aydın, İ. (2020). *İş yaşamında stres*. Pegem Akademi
- Bacharach, S.B, Bauer, S.C. et Conley, S. (1986). Organizational analysis of stress: The case of elementary and secondary schools. *Work and Occupations*, 13 7-32.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Beach, D.M. & Reinhartz, J. (2000). *Supervisory leadership: focus on instruction*. Allyn and Bacon
- Bilgili, H. ve Tekin, E. (2019). Örgütsel stres, örgütsel bağlılık ve öğrenilmiş güçlülük ilişkisi üzerine bir araştırma. *OPUS Uluslararası Toplum araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2165-2200.
- Brimblecombe, N., Ormston, M. & Shaw, M. (1995). Teachers' perceptions of school inspection: a stressful experience. *Cambridge Journal of Education*, 25:1, 53-61, DOI: 10.1080/0305764950250106
- Bülbül, T., Özdem, G., Tunç, B. & İnandı, Y. (2013). Teacher Perceptions of School-based Evaluation: A Descriptive Analysis Based on Teachers' Wives Educational Sciences: *Theory & Practice*. 13(4), 2119-2124.
- Can, E. & Gündüz, Y. (2019). Eğitimin denetimi uzmanlığı gerektirir mi? *Milli Eğitim Dergisi*, 48 (221) , 187-205 .
- Çidem, A. (2019). *İlkokul ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin, öğretmenlerin stres düzeylerini etkileyen etkenlere ilişkin algıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Demir, M. (2009). *İlköğretim müfettişlerinin ders teftişlerinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, F. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin stres kaynakları ve baş etme yolları (Kilis İli Örneği)*. (Yüksek lisans tezi) Ankara, Gazi Üniversitesi.
- Eren, E. (2008). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. Beta Yayıncılık
- Farber, B. (1982). *Stress and Burnout: Implications for Teacher Motivation*. American Educational Research Association.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2001). *Supervision and instructional leadership*. Allyn & Bacon.
- Guglielmi, R. S., & Tatrow, K. (1998). Occupational stress, burnout, and health in teachers: a methodological and theoretical analysis. *Review of Educational Research*, 68(1), 61–99. <https://doi.org/10.3102/00346543068001061>
- Gündüz, Y. & Coşkun, K. (2011). Teftiş uygulamalarının öğretmenlerde yarattığı stres düzeyinin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (2) , 367-388.
- Gündüz, Y. (2012). Eğitim örgütlerinde denetimin gerekliliği: Kuramsal bir çalışma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0(34), 1 - 6.
- Herman, K. & Reinke, W. (2014). *Stress Management for Teachers: A Proactive Guide (The Guilford Practical Intervention in the Schools Series)* The Guilford Press.
- Jeffrey, B., & Woods, P. (1996). Feeling deprofessionalised: the social construction of emotions during an OFSTED inspection. *Cambridge Journal of Education*, 26(3), 325-343.
- Kara, S. (1991). *İlköğretim denetçileri ile alan dışından atanan sınıf öğretmenleri arasındaki iletişim*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi) Bursa, Uludağ Üniversitesi
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar, ilkeler, teknikler*. Nobel Yayıncılık
- Kavas, E. (2005). *İlköğretim müfettişlerinin denetim davranışlarına ilişkin öğretmen algı ve beklentileri*. (Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Kayıkçı K., Sahin A. & Canturk, G. (2016). School Principals' Opinions on In-class Inspections. *Universal Journal of Educational Research* 4(5): 1196-1204, 2016 <http://www.hrpub.org> DOI: 10.13189/ujer.2016.040533
- Khoza, H., & Milner, K. (2008). A comparison of teacher stress and school climate across different matric success rates. *South African Journal of Education*, 28, 155-173.
- Kirel, A. Ç. (2013). *Örgütsel stres kaynakları ve yönetimi*. Anadolu Üniversitesi
- Kuo, T.G (1989). The relationships among organizational climate, focus of control, and teacher occupational stress of

- elemenry schools in Taiwan. *Bulletin of Educational Psychology*. 22,131 -146
- Kyriacou, C. (1987). Teacher stress and burnout: an international review. *Educational Research*, 29, 146-152. <http://dx.doi.org/10.1080/0013188870290207>
- Liu, H., Luo, L. & Tang, W. (2021). Kindergarten teachers' experiences of stress under a high-stake inspection regime: An exploration in the Chinese context. *International Journal of Educational Research*. 109 (2), 883-355.
- Madigan, D. J. & Kim, L. orcid.org/0000-0001-9724-2396 (2020) Does teacher burnout affect students? A systematic review of its association with academic achievement and student-reported outcomes. *International Journal of Educational Research*. 101174. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2020.101714>.
- Marzano, R. J., Frontier, T. & Livingston, D. (2011). *Effective supervision - supporting the art and science of teaching*. ASCD Member Book.
- Montgomery, C., & Rupp, A. A., (2005). A meta-analysis for exploring the diverse causes and effects of stress in teachers, *Canadian Journal of Education*, 28(3), 458-486. doi.org/10.2307/4126479
- Moomaw, W., & Pearson, L.C. (2005). The relationship between teacher autonomy and stress, work satisfaction, empowerment, and professionalism. *Educational Research Quarterly*, 29(1), 37-53.
- Nelson, D.L., & Quick, J.C. (2006). *Organisational behaviour: foundations, realities and challenges*. College Publication
- Ngcampthalala, N., Nxumalo, Z. G., and Bhebhe, S. (2019). English language teachers' experiences on school inspection at primary school level in the shiselweni region of the kingdom of eswatini. *Journal of Advances in Education and Philosophy*. 3(9): 316-329
- Olivier, M.A.J., & Venter, D.J.L. (2003). The extent and causes of stress in teachers in the George region. *South African Journal of Education*, 23(3), 186 -192.
- Özdayı, N. (1990). *The Comparative Analysis of Job Satisfaction and Job Stress of Teachers Working in Public and Private Secondary Schools*. Doktora tezi İstanbul Üniversitesi
- Özdemir, T. Y., Özan, B. M., & Akgün, M. (2011). Denetlenenlerin rehberlik/teftiş sürecinde memnun oldukları/olmadıkları hususlar. III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi, 22-24 Haziran 2011, 506-518.
- Özkalp, E. (2013). *Örgütsel davranış*. Anadolu Üniversitesi.
- Perryman, J. (2007) Inspection and emotion, *Cambridge Journal of Education*, 37:2, 173-190, DOI: 10.1080/03057640701372418
- Rothmann, S., & Viljoen, J.P. (2009). Occupational stress, ill health and organisational commitment of employees at a university of technology. *SA Journal of Industrial Psychology*, 35(1), 1-11.
- Sabancı, A. & Şahin, A. (2010). Denetmenlerin, öğretmenlik yeterlik alanları açısından devlet ilköğretim okulu sınıf öğretmenlerine rehberlik görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Eğitim ve Bilim*, 32(145), 85-95.
- Sabancıoğlu, Z. & Tüz, M. (2003). *Örgütsel psikoloji*. Furkan Yayıncılık
- Sağır, M., Göksoy, S. & Aslan, H. (2018). Okulda örgütsel depresyon. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (1) , 55-68.
- Sarı, T. (2005). *İlköğretim öğretmenlerinin öğretmenlerin stres düzeylerini etkileyen etkenlere ilişkin algıları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Pamukkale
- Singer, J. (2012). *The Teacher's Ultimate Stress Mastery Guide*. Skyhorse
- Solman, R. & Feld, M. (1989). Occupational Stress: Perceptions of Teachers in Catholic Schools. *Journal of Educational Administration*. 27 (3).
- Sullivan, S. & Glanz, J. (2000). *Supervision that improves teaching: strategies and techniques*. Corwin Press
- Şipşak, N. A. (2022). *Özel okullarda görev yapan öğretmenlerin ders denetimine ilişkin kaygıları ile örgütsel bağlılık düzeyleri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi) Samsun, 19 Mayıs Üniversitesi
- Thompson, J. (2008). *The Teacher's Survival Guide: Real Classroom Dilemmas and Practical Solutions*. R&L Education
- Travers, C. (2017). Current knowledge on the nature, prevalence, sources and potential impact of teacher stress. (Ed. -McIntyre, T.M., -McIntyre, S.E. and Francis, D.J.) *Educator stress An Occupational Health Perspective*. Springer International Publishing
- Tunç, B., İnandı, Y., & Gündüz, B. (2015). Inspection and teachers' emotions: An emotional evaluation of inspection. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 554-568. [doi: 10.14687/ijhs.v12i1.2807](https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i1.2807)
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitelikte bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Usta, M. E. & Özyurt, D. (2021). Yönetici ve öğretmen görüşlerine göre okul denetiminde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (7) , 35-61.
- Ünal, S. (1999). A correlation between sources of stress and efficiency in schools. *M.U. Atatürk Education Faculty Journal of Educational Sciences*, Issue: 11, Pages: 365-372
- Woodhouse, D.A, Hall, E. and Wooster, A.D. (1985). Taking control of stress in teaching. *British Journal Of Educational Psychology*. 55, 119-123.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2009). Okul müdürlerinin denetim görevi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1) , 19-35 .
- Yılmaz, A. (2019). *Davranış bilimlerine giriş ve örgütsel davranış*. Detay yayıncılık